

Kaderstellende notitie

'Ambities landbouw en voedsel provincie Utrecht 2050'

Definitief -5 februari 2025, UTSP-503490740-576

Aanleiding

Het maken van een nieuwe landbouwvisie is opgenomen in het Coalitieakkoord 2023-2027: "We maken een landbouwvisie voor de lange termijn die ook economisch perspectief biedt voor de landbouw, waarin de doelen voor stikstof, klimaat, natuur en water leidend zijn en die voor alle partijen duidelijkheid geeft."

Omdat landbouw en voedsel met elkaar samenhangen, nemen we in de herziening van de landbouwvisie uit 2018 en de ambities onder de Voedselagenda 2021-2023 van de provincie Utrecht mee. Het vormt daarmee een kader voor het op te stellen uitvoeringsprogramma landbouw en voedsel. In de visie zijn we uitgegaan van reeds vastgelegde doelen op gebied van stikstof, natuur, klimaat, dierenwelzijn, bodem en water. Deze zijn leidend en daarbinnen is gezocht naar de betekenis daarvan voor het landbouw- en voedselsysteem. De doelen uit het (concept) Utrechts Programma Landelijk Gebied zijn randvoorwaardelijk bij de verdere uitwerking van de beleidskaders.

Gedeputeerde Staten hebben op 7 november 2023 de Startnotitie visie landbouw en voedsel vastgesteld. Daarna is met behulp van bureau Futureconsult een participatief traject doorlopen om te komen tot een herziening van de landbouwvisie uit 2018 als bouwsteen voor de Omgevingsvisie provincie Utrecht.

Door middel van trendverkenning en drie scenario's is een streefbeeld gemaakt voor de landbouw en voedsel in provincie Utrecht in 2050. Zowel bij de trendverkenning als bij de totstandkoming van de scenario's en het streefbeeld is een diverse groep mensen betrokken geweest, zo ook Provinciale Staten. Het streefbeeld is een combinatie van de wensen en meningen van de verschillende groepen en is hieronder samengevat. Concept visie met streefbeeld is te vinden in Bijlage 1.

Streefbeeld 2050

In 2050 zijn stad en platteland in de provincie Utrecht nauwer verbonden dan in 2024. Inwoners zijn sterk betrokken bij de herkomst van hun voedsel, en het platteland is een vitale leefomgeving dankzij nieuwe agrarische bedrijfsmodellen. De landbouwgrond blijft een groot deel van het landgebruik innemen, maar met meer variatie in teelten zoals tuinbouw, akkerbouw en vezelteelt. Nieuwe gewassen spelen in op klimaatverandering en leveren grondstoffen voor diverse industrieën. Er is een verschuiving van diervoerproductie naar voedselproductie voor mensen, en grasland blijft belangrijk voor diervoer en ecologische diensten.

De externe kosten van agrarische bedrijfsvoering zijn inbegrepen in de productprijzen, wat zorgt voor een gelijk speelveld. Er zijn ketens ontstaan waarin elke schakel, inclusief de agrariër, een verdienmodel heeft. De maatschappij betaalt ook voor groenblauwe diensten zoals landschapsbeheer. De landbouw is natuurinclusief, met boeren die samenwerken met natuurorganisaties. Agroforestry verbindt landbouw en natuur, en boerenlandvogels en biodiversiteit in sloten zijn toegenomen. Gezonde bodems worden onderhouden met moderne mestverwerking en compostering.

De provincie behoudt zoveel mogelijk landbouwareaal voor agrarische activiteiten, met slimme combinaties van functies voor woningbouw, infrastructuur, recreatie en meer. De Utrechtse landbouw omvat diverse

bedrijfstypen, van extensief tot intensief. Rondom natuurgebieden domineren extensieve landbouwvormen, terwijl intensieve bedrijven elders circulair en milieuvriendelijk opereren. Bedrijven nabij steden leveren diverse diensten en gezamenlijke voedselproductie door boer en burger is toegenomen.

Er zijn drie hoofdtypen agrarische bedrijven:

1. Bedrijven met nevenactiviteiten zoals recreatie en natuurbeheer, die betaald worden voor hun diensten en innoveren binnen ecologische grenzen.
2. Lokale gemeenschapslandbouw, coöperaties van burgers en kleine bedrijven die zich richten op biodiversiteit en korte ketens, met directe verkoop aan consumenten.
3. Grootschalige, hoogproductieve bedrijven die opereren binnen milieuvoorwaarden en zich ontwikkelen tot agro-industriële complexen met technologische innovaties.

Deze categorisering is globaal, met veel tussenvormen en versterkende interacties tussen verschillende landbouwtypen. Innovatievermogen van ondernemers staat centraal.

Ambities uit visie landbouw en voedsel

Vanuit het streefbeeld voor 2050 zijn ambities geformuleerd van zaken waar de provincie aan wil werken om bij te dragen aan de kernambitie (zoals die nu al te vinden is in de Omgevingsvisie provincie Utrecht):

“Wij werken naar 2050 samen met onze partners toe naar een landbouwsector met economisch rendabele bedrijven die circulair, natuurinclusief, klimaatneutraal en diervriendelijk zijn, en dicht bij de inwoners staan.”

Het gaat om de volgende ambities:

- 1 Duurzame productie van gezond voedsel
- 2 Verdienmodel met ruimte voor ondernemerschap
- 3 Natuurinclusieve kringlooplandbouw
- 4 Innovatieve landbouw- en voedselsector
- 5 Zorgvuldig omgaan met landbouwgronden
- 6 Sterke landbouwstructuur
- 7 Dierwaardige veehouderij
- 8 Landbouw als onderdeel van de Utrechtse samenleving
- 9 Duurzaam en gezond voedingspatroon voor consumenten
- 10 Omgevingsbeleid versterkt duurzame landbouw en verdienen modellen

Om de ambities waar te kunnen maken zijn beleidskaders nodig, zodat hier programma's op gebouwd kunnen worden en waar nodig regels gesteld kunnen worden. Veel van de beleidskaders voor landbouw, natuur, klimaat, water en bodem zijn vastgelegd in ons Omgevingsbeleid. Deze beleidskaders behoeven op onderdelen bijsturing voor het waarmaken van de hier opgenomen ambities. Provinciale Staten stellen de ambities vast, zodat ze door kunnen werken in de te wijzigen Omgevingsvisie en zo nodig kunnen worden uitgewerkt in de Omgevingsverordening of een Uitvoeringsprogramma landbouw en voedsel.

Rol van de provincie

De handelingsruimte op het landbouw- en voedseldossier en voor het economisch perspectief van de agrariërs is voor de provincie beperkt; een groot deel van het beleid wordt door de EU of het Rijk gemaakt. Naast de rol in de ruimtelijke ordening kan de provincie participeren, stimuleren, faciliteren en reguleren.

De provincie wil de verschillende soorten agrarische ondernemers die er in de provincie zijn ondersteunen bij de benodigde verduurzaming. Voor de verschillende type agrariërs en ontwikkelsporen kan die ondersteuning verschillend zijn. Zo worden de agrarische bedrijven die meer op de wereldmarkt gericht zijn voor hun verdienmodel, vooral ondersteund door het stellen van heldere kaders en doelen en door hulp bij de ontwikkeling van innovaties of omgevingsbeleid. Voor de agrarische ondernemer die meer natuurinclusief wil ondernemen, maar waarbij het verdienmodel in de knel komt, kan de provincie ondersteunen met grondbeleid, ruilverkaveling, helpen ontwikkelen van beloning van groenblauwe diensten, stimuleren van

biologische landbouw en innovaties. Voor de agrarische ondernemer die wil verbreden is met name ondersteunend omgevingsbeleid van belang. Daarbij moet vermeld worden dat geen ondernemer in een hokje past en dat er allerlei tussen- en mengvormen zijn. En die diversiteit wordt ook naar de toekomst toe omarmd.

1 Duurzame productie van gezond voedsel

Dit is een overkoepelende ambitie waarin de Utrechtse landbouwsector op een duurzame wijze gezond voedsel produceert. Duurzaam betekent dat de voedselproductie ook voor de toekomst beschermd wordt en waarbij de landbouw in evenwicht is met de natuurlijke leefomgeving: circulair, natuurinclusief, diervriendelijk, klimaatneutraal en economisch rendabel. Klimaatverandering en zoetwatertekorten zorgen voor enorme uitdagingen in de toekomst van de landbouw. Daarvoor streven we naar een diverse, veerkrachtige natuurinclusieve landbouw die gebruik maakt van natuurlijke processen en die een eerlijke prijs voor haar producten ontvangt. De doelen voor stikstof, natuur, klimaat, bodem en water zijn leidend in het beleid dat de provincie voert. Daarvoor verwijzen we naar het (concept) Utrechts Programma Landelijk Gebied. In onderstaande ambities wordt dit verder uitgewerkt.

2 Verdienmodel met ruimte voor ondernemerschap

Een goed verdienenmodel wordt gehaald uit de productie van gezond voedsel en andere teelten, maar ook uit een eerlijke vergoeding voor maatschappelijke diensten zoals landschaps- en waterbeheer en koolstofopslag. Daarnaast biedt verbreding van de landbouw in onze verstedelijkte provincie kansen.

De provincie wil bijdragen aan de stimulering van een stabiel en aantrekkelijk ondernemersklimaat door helderheid te scheppen over de kaders en door te verkennen waar regelgeving eenvoudiger gemaakt kan worden, bijvoorbeeld om verbreding van activiteiten op het bedrijf mogelijk te maken. Provincie faciliteert binnen de mogelijkheden de productie van duurzame energie.

Door te bewegen van middel- naar doelsturing ontstaat ruimte voor de ondernemer om zelf te bepalen hoe aan de doelen te voldoen. De provincie helpt, samen met Rijk, andere overheden en private partijen om dit verder te ontwikkelen en te implementeren.

Het is belangrijk dat er eerlijke ketens ontstaan die voor elke schakel in de keten verdienvermogen levert. Daar is het hele agrocomplex voor nodig. Ook zou sprake moeten zijn van een beweging naar eerlijke en echte beprijzing, waarbij minder duurzame producten hoger geprijsd worden ten opzichte van duurzamere producten. Een gelijk speelveld met producenten elders is daarbij belangrijk. Provincie Utrecht wil samen met andere provincies richting Rijk en EU daarvoor lobbyen.

Andere teelten, zoals eiwitgewassen en gewassen die grondstof zijn voor de bouw (vezelteelt) of chemie kunnen bijdragen aan een goed verdienenmodel. De provincie kan nieuwe ketens stimuleren.

Biologische landbouw is onafhankelijk gecertificeerd en is een bewezen verdienenmodel voor een duurzaam bedrijfsmodel. Provincie Utrecht streeft naar een aandeel van 15% van het landbouwareaal van de biologische landbouw in 2030 en wil die trend vervolgens doorzetten naar 2050. Voorwaarde is dat zuivelketen en consument hierin meegroeien. Provincie stimuleert boeren met kennis en subsidies om om te schakelen of verder te verduurzamen, en draagt bij aan het stimuleren van de vraagkant en door zelf het goede voorbeeld te geven.

Jonge boeren spelen een belangrijke rol in verduurzaming van de landbouw. Provincie wil jonge boeren helpen bij het doen van investeringen die het bedrijf duurzaam toekomstbestendig maken met behulp van subsidies. Ook blijven we met hen in gesprek over wat de provincie meer kan doen om hen te ondersteunen. Plattelandscoaches kunnen daarin een rol vervullen.

Aan de andere kant, als agrarische bedrijven niet in staat zijn om zich aan te passen aan de regelgeving rondom bijvoorbeeld stikstof en niet verder willen, dan kan de overheid hen met flankerend beleid helpen om

op een goede manier het bedrijf te beëindigen. De overheid heeft bijvoorbeeld bedrijfsbeëindigingsregelingen. Provincie Utrecht wil ondernemers ondersteunen bij dergelijke processen door de inzet van plattelandscoaches.

3 Natuurinclusieve kringlooplandbouw

De provincie heeft de ambitie dat de Utrechtse boeren in 2050 op zodanige wijze produceren dat de kwaliteit van de leefomgeving voor de mens toeneemt en de Utrechtse biodiversiteit wordt versterkt. Natuurinclusieve landbouw en kringlooplandbouw worden daarvoor gestimuleerd. Er ontstaat steeds meer kennis die de provincie wil helpen ontsluiten voor de grote groep agrariërs. Daarbij leren boeren van elkaar. Voorlopers met natuurinclusieve kringlooplandbouw wil de provincie ondersteunen en gebruiken als inspiratie voor andere bedrijven.

Provincie wil graag natuurinclusieve kringlooplandbouw stimuleren door middel van doelsturing met de Utrechtse Monitoring Duurzame Landbouw (UMDL) en Kritische Prestatie Indicatoren (KPI's). De KPI's kunnen ook gebruikt worden om de voortgang in de provincie te monitoren. Het streven is dat in 2030 50% van de grondgebonden bedrijven natuurinclusief werkt op tenminste het niveau van landschapsbeheer. Richting 2050 wil de provincie bereiken dat bedrijven gebruik maken van de natuurlijke processen die ook de agrarische bedrijfsvoering en productie helpen, zoals een vitale bodem en bijvoorbeeld natuurlijke vijanden om plagen te beheersen. Daarbij wil de provincie niveaus van natuurinclusieve kringlooplandbouw koppelen aan de KPI's.

Het verminderen van de impact van, en het gebruik van schadelijke gewasbeschermingsmiddelen draagt bij aan de biodiversiteit en gezondheid van mens en dier. Dit wordt gestimuleerd via de UMDL, innovaties en kennisdeling. Er wordt onderzocht of teelten die intensief gebruik maken van gewasbeschermingsmiddelen wel geschikt zijn om in bijvoorbeeld grondwaterbeschermingsgebieden te telen of dat bredere verboden op gebruik van bepaalde middelen in bepaalde gebieden nodig zijn. Het maximaal terugdringen van schadelijke gewasbeschermingsmiddelen volgt het spoor van het handelingsperspectief Kaderrichtlijn Water.

De provincie wil onderzoeken of voor kringlooplandbouw samengewerkt kan worden met regio's met meer akkerbouw.

In de natuurinclusieve- en kringlooplandbouw en voor een klimaatneutrale landbouw speelt een vitale bodem (en koolstofvastlegging) en de biodiversiteit een heel belangrijke rol. De provincie wil helpen bij kennisontwikkeling die nodig is en met het uitrollen van bewezen goede praktijken.

Voor een vermindering van klimaatimpact vanuit de landbouw wordt niet alleen gekeken naar vermindering van koolstofdioxide, maar ook naar methaan en lachgas. Provincie wil helpen door kennisontwikkeling en het stimuleren van maatregelen.

Groenblauwe dooradering draagt bij aan natuurinclusieve landbouw. Agrarische collectieven spelen een steeds belangrijkere rol bij de realisatie daarvan en de provincie wil dat verder stimuleren en deze collectieven ondersteunen om dat te kunnen realiseren. De collectieven hebben daarbij grote behoefte aan langjarig beleid en financiering.

De provincie ziet extensivering van de grondgebonden melkveehouderij, met minder dieren per hectare, als een belangrijke manier om bij te dragen aan de klimaatopgave, waterdoelen en natuur- en biodiversiteitsherstel. Voor meer duurzame vormen van landbouw is vaak beschikbaarheid en de prijs van grond een knelpunt. Provincie stimuleert dat grond van stoppende agrariërs via gebiedsprocessen zoveel als mogelijk ingezet kan worden voor de verduurzaming en indien wenselijk extensivering van blijvende agrarische bedrijven met name ook voor jonge boeren. Zie ambities 4 en 5.

Bij het sluiten van kringlopen is voorkomen van verspilling belangrijk, ook middels het terugwinnen van nutriënten uit humane excretie. Vooral het terugwinnen van fosfor is op termijn belangrijk voor de toekomstige voedselproductie en het sluiten van deze kringloop.

4 Innovatieve landbouw- en voedselsector

De landbouwsector gaat door met innoveren en dit kan bijdragen aan het halen van duurzaamheidsdoelen, klimaatadaptatie en dierenwelzijn. Provincie wil innovatie stimuleren die bijdraagt aan deze doelen en aan een verdienmodel voor de agrarische ondernemer. Innovatie moet technisch, economisch, juridisch en maatschappelijk werken. De innovaties moeten wetenschappelijk of wettelijk geborgd worden voor een lange termijn en de ondernemer niet dwingen tot intensivering om de investering terug te kunnen verdienen. Stimuleren kan door pilots, kennisontwikkeling en -deling en met investeringssubsidies.

Er is hier sprake van verschillende soorten innovaties:

- Technische innovaties variëren van biotechnologie en veredeling (nieuwe soorten planten en dieren) tot aan emissiearme staltechnieken, technieken om producten te verwerken etc.
- Bedrijfsmanagementinnovaties gaan veel meer om de toepassing van combinaties van technieken en om productiemethoden, zoals innovaties rond natuurinclusief boeren. Het gaat hierbij ook heel nadrukkelijk om het vakmanschap van de boer.
- Systeeminnovaties hebben betrekking op het ontstaan van nieuwe ketens (bijvoorbeeld voor biobased bouwmaterialen), maar ook op sociale innovatie, waarbij boeren en consumenten in nieuwe verhoudingen gezamenlijk produceren. Voorbeelden van ontwikkelingen die systeeminnovaties nodig hebben zijn kringlooplandbouw en de eiwittransitie.

5 Zorgvuldig omgaan met landbouwgronden

De grondgebonden landbouw is voor voedselproductie op basis van een duurzame en economisch gezonde bedrijfsvoering afhankelijk van voldoende grond. Dat vraagt om het zorgvuldig omgaan met het bestaande areaal landbouwgrond, ook de grond van stoppende boeren. Bij beoogde functiewijziging van agrarische grond wordt een zorgvuldige afweging gemaakt aan de hand van het afweegkader 'zorgvuldig omgaan met landbouwgrond' dat de provincie gaat opstellen in het kader van het Utrechts Programma Landelijk Gebied. Functiecombinaties worden toegepast indien andere functies toch ruimte vragen, waarbij landbouwgrond met weinig gebiedsspecifieke uitdagingen voor o.a. klimaat, natuur en water en goede bodemkwaliteit zoveel mogelijk wordt ontzien. Deze afweging vindt liefst binnen gebiedsprocessen en in overleg met gebiedspartners plaats, met oog voor de integrale afweging in relatie tot andere maatschappelijk opgaven.

Kavelruil kan naast het afweegkader een belangrijk instrument zijn. Ook kan, waar de gelegenheid zich voordoet, de provincie grond van stoppende agrariërs kopen en deze weer doorverkopen of inbrengen in een kavelruilproces. Daarbij wil de provincie de mogelijkheid bieden voor herwaardering van landbouwgrond waarbij de agrarische functie behouden blijft en wordt gecombineerd met andere functies. Zo blijft grond beschikbaar voor de landbouw en kan dit boeren helpen bij verduurzaming en extensivering waar dat nodig of wenselijk is. De provincie werkt het grondbeleid verder uit.

6 Sterke landbouwstructuur

Grotere huiskavels helpen de weidegang te bevorderen en transport te verminderen. Ook kan kavelruil helpen om waterinfiltratiesystemen of landschapselementen te realiseren. De provincie wil met inzet op vrijwillige en wettelijke kavelruilinstrumenten en met de aanleg van bijbehorende infrastructuur, de kansen voor duurzamer agrarisch en ander landgebruik actief bevorderen. De versterking van de natuur, biodiversiteit en groen-blauwe dooradering zijn belangrijke pijlers voor herindelingen en kavelruil. Er wordt rekening gehouden met de kwaliteiten van de ondergrond en het bodem- en watersysteem. Het streven is naar een landbouwstructuur waarbij aard en omvang van agrarische bedrijven en een duurzaam, klimaatrobuust water- en bodemsysteem goed op elkaar zijn afgestemd en passend bij de omgeving. Dit geeft zekerheid en perspectief.

7 Dierwaardige veehouderij

De provincie Utrecht streeft naar een landbouw zonder dierenleed. Bestaande veehouderijen worden gestimuleerd en ondersteund om de intrinsieke waarde en het natuurlijke gedrag van het dier centraal te zetten in de bedrijfsvoering. Vanuit de Wet dieren wordt gestuurd op wettelijke verplichtingen en afspraken

die zorgen voor een dierwaardige veehouderij. In de gebiedsprocessen die in het kader van het Utrechtse Programma Landelijke Gebied zijn ingericht, is dierenwelzijn onderdeel van het gesprek met de gebiedspartijen. Ook in het ruimtelijk spoor (bijvoorbeeld bij uitbreiding van het bouwperceel) wordt dierenwelzijn door de provincie geborgd. Het concretiseren van een dierwaardige veehouderij kan op meerdere schaalniveaus plaatsvinden, namelijk op het niveau van het individuele dier, de stal, het bedrijf en het gebied. Emissiereductie in de stal, op het bedrijf en in het gebied is verweven met luchtkwaliteit, humane gezondheid, maar ook met de principes van dierwaardigheid. De principes van dierwaardigheid zijn vastgesteld door de Raad voor Dieraangelegenheden. Deze zijn nader geconcretiseerd en worden gemonitord bij de verschillende veehouderijsystemen in de gebieden. Ook bij de doelsturing en KPI-systematiek wordt dierenwelzijn verder uitgewerkt, waarbij de landelijke ontwikkelingen gevolgd worden. Met een indicator op dierenwelzijn worden zo bovenwettelijke inspanningen van ondernemers beloond. Daarnaast kunnen deze extra inspanningen door de provincie beloond worden door subsidies (bijvoorbeeld op investeringen die de weidegang bevorderen) en bijvoorbeeld in grondbeleid of vergunningsruimte die de ontwikkeling naar een meer grondgebonden melkveehouderij met minder dieren per hectare ondersteunen.

8 Landbouw als onderdeel van de Utrechtse samenleving

De plattelandsgemeenschap neemt af en de provincie verstedelijkt. Er is zorg dat met een afname van het aantal agrariërs, de sociale samenhang en plattelandscultuur verandert. Boeren spelen van oudsher een belangrijke rol in allerlei zaken die in plattelandsgemeenschappen ondernomen worden. Ze helpen, ook door unieke, streekeigen producten te produceren, om een gebied identiteit te geven. Om deze cultuur en identiteit te behouden en te versterken is het nodig om deze identiteit juist naar buiten uit te dragen en de stedeling meer te betrekken bij wat er op het platteland te beleven is. Zo ontstaat er op het platteland weer meer economisch perspectief. Daarnaast zal er door meer contact tussen inwoners van platteland en stedeling meer onderling begrip kunnen ontstaan. Ondernemers of initiatieven die bijdragen aan de versterking stad-land relatie zoals onder andere boerderijeducatie wil provincie graag ondersteunen. Niet elke ondernemer kiest hetzelfde ontwikkelingspad. Er zijn boeren die blijven produceren voor de wereldmarkt. Andere ondernemers zien echter kansen om daarnaast meerwaarde te creëren voor ecologie en maatschappij. Juist de diversiteit aan soorten agrarische bedrijven geeft de sector weerbaarheid voor de toekomst.

Utrecht biedt als verstedelijkte provincie kansen voor de agrarische sector om producten dichtbij af te zetten, maar ook allerlei diensten te leveren zoals zorg, recreatie, educatie, een toegankelijk landschap en gezond voedsel. Ook in de stad zelf kunnen plekken zijn waar voedsel geproduceerd wordt in combinatie met sociale functies (voedsel-verbindingsplekken)¹.

Provincie wil samenwerkingen en verbredingsactiviteiten en consumptie uit de korte keten blijven stimuleren en faciliteren. Een voorbeeld is het programma Groen Groeit Mee, waarbij met verstedelijking regionaal recreatief groen mee wordt ontwikkeld. Daar liggen kansen voor de agrarische ondernemer die de recreant weet te verleiden om daar geld uit te geven of andere diensten zoals zorg aan te bieden. Daarbij is sprake van gebiedsgericht maatwerk. Vrijwillige samenwerkingsvormen, zoals een gebiedsfonds, kunnen deze ontwikkelingen ondersteunen.

9 Duurzaam en gezond voedingspatroon voor consumenten

Om bij te dragen aan voedselzekerheid en aan klimaat- en duurzaamheidsdoelen moet er meer voedsel van plantaardige oorsprong geconsumeerd worden en moet er minder voedsel in de gehele voedselketen verspilld worden. Een gezonde voedselomgeving en beprijzing kunnen de consument helpen naar een gezonder en duurzamer voedingspatroon. Het streven is een verdeling in 2050 van 60% plantaardige en 40% dierlijke eiwitconsumptie.

¹ VF Rapport veldonderzoek Web.pdf (voedselfamilies.nl)

De Nederlandse overheid heeft zich gecommitteerd aan de ambitie om de voedselverspilling in 2030 in de hele keten met 50% te verminderen ten opzichte van 2015. Dit is ook de ambitie van de provincie Utrecht. Voor 2050 is het streven 75% vermindering ten opzichte van 2015.

Het streven is dat een deel van het voedsel, met name vlees, zuivel en fruit, zowel binnen de provincie duurzaam geproduceerd als geconsumeerd wordt. De huidige lokale consumptie ligt op 3-4 %. Het streven is om in 2050 15% regionale voedselconsumptie te hebben, dus dat de Utrechtse bevolking 15% voedsel eet dat in de provincie geproduceerd is.

Voedselaanbieders als supermarkten, catering en horeca spelen in deze ambities een belangrijke rol. Provincie wil het goede voorbeeld geven in de eigen catering en duurzame, korte ketens stimuleren.

10 Omgevingsbeleid versterkt duurzame landbouw en verdienmodellen

Er komt een veelheid aan opgaven op het landelijk gebied af die om samenhangende ruimtelijke keuzes vragen. Het gaat bijvoorbeeld om de inzet op een duurzaam en vitaal landelijk gebied, waarbij voldaan wordt aan de internationale doelen voor natuur, water en klimaat en waarbij er toekomstperspectief is voor agrariërs. Dat geldt ook voor het voorop stellen van de randvoorwaarden die het water- en bodemsysteem stellen bij hoe we de ruimte gebruiken en ontwikkelen. Ook de vele ruimtevragen die op het landelijk gebied afkomen vanuit o.a. verstedelijking, klimaatadaptatie en de energietransitie vragen om afwegingen en ruimtelijke keuzes. Daarbij wil de provincie de ontwikkelingen in landelijk en stedelijk gebied en van landelijke en stedelijke functies meer met elkaar verbinden, zodat ze elkaar over en weer kunnen versterken.

Het omgevingsbeleid van de provincie Utrecht is opgenomen in de Omgevingsvisie provincie Utrecht, de Omgevingsverordening provincie Utrecht en diverse programma's, zoals het Utrechts Programma Landelijk Gebied (in ontwikkeling). Met dit omgevingsbeleid stralen we uit dat we onze provincie mooi en leefbaar houden en tegelijkertijd ruimte willen bieden aan diverse opgaven en de hiervoor geschetste ontwikkelingen. 'Combineren en concentreren' en 'balans tussen Utrechtse kwaliteiten en opgaven' staan daarbij centraal. Voor het waarmaken van de opgenomen ambities is het nodig het omgevingsbeleid van de Omgevingsvisie op enkele punten aan te vullen en bij te sturen. Dit kan ook doorwerken in de Omgevingsverordening.

De hiervoor opgenomen ambities zoals voor biologische landbouw en de inzet op zorgvuldig omgaan met landbouwgronden worden verwerkt in de wijziging van de Omgevingsvisie. Daarnaast wil de provincie, ter ondersteuning van het verwezenlijken van de ambities, Provincie wil meer ruimte geven voor ondernemerschap en aan stoppende agrariërs. Dit lichten we hierna toe. Daarvoor past ze het omgevingsbeleid aan.

Vrijkomende Agrarische Bebouwing (VAB)

In landbouwgebieden met minder goede omstandigheden vanuit bodem en water en met gebiedsspecifieke opgaven en kansen sturen we zo veel mogelijk op multifunctioneel ruimtegebruik, om de landbouwfunctie goed te laten samengaan met andere opgaven met behoud van ruimtelijke kwaliteit. We willen stoppende boeren meer sociaal-economisch perspectief bieden, erftransities versnellen en vereenvoudigen en daarmee bijdragen aan het voorkomen van ongewenst gebruik en stimuleren van toekomstbestendige erven. Daarbij willen we ruimte bieden voor meer sociale en economische functies, zonder afbreuk te doen aan de ruimtelijke kwaliteit. Nieuwe functies kunnen een plek krijgen voor zover passend bij de gebiedskenmerken. Een goede mix van sociale en economische activiteiten in het landelijk gebied is wenselijk en draagt bij aan een vitaal landelijk gebied.

Multifunctionele landbouw

We streven naar een vitaal platteland, daarom willen we graag multifunctionele boerenerven faciliteren. Functiemenging is mogelijk, mits goed afgestemd op de kernmerken van het gebied. Voor het bevorderen van bedrijfsverbreding, multifunctionele landbouw en ook groenblauwe diensten willen we in de verordening een passend kader bieden.